

Konstruowanie projektów badawczych

dr Tomasz Janus
Biuro ds. Badań Naukowych UKSW

CYTOWANIA

Cytowania

- ▶ Pokazują dotychczasowy stan wiedzy.
- ▶ Pokazują, że zagadnienie jest już podejmowane.
- ▶ Pokazują, że projekt podejmuje nowe zagadnienie (w nowy sposób, uzupełnia braki).
- ▶ Pokazują wiedzę wnioskodawcy.
- ▶ Pokazują rozeznanie w literaturze przedmiotu.
- ▶ Pokazują rzetelność wnioskodawcy.

Cytowania

- ▶ Niska dzietność jest problemem, który dotyka większość krajów rozwiniętych. W Polsce już od ponad ćwierćwiecza rodzi się zbyt mało dzieci, aby umożliwić prostą zastępowalność pokoleń – w 2014 roku przekrojowy współczynnik dzietności ogólnej wyniósł zaledwie 1,26 (GUS 2015), wyraźny spadek widać również w przypadku współczynników kohortowych (Holzer-Żelazewska, Tymicki 2009). Kobiety rodzą pierwsze dziecko coraz później: średni wiek urodzenia pierwszego dziecka wzrósł z 23 lat w roku 1990 do 27,2 lat w roku 2014 (GUS 2015). Coraz bardziej powszechna jest bezdzietność. Według najnowszych szacunków, wśród kobiet urodzonych w 1970 roku około 17% nie zostało matkami (Matysiak 2014b). Wszystkie te zjawiska powodują nieodwracalne zmiany w strukturze populacji i stanowią wyzwanie dla systemów zabezpieczeń społecznych, edukacji, czy rynku pracy (Kotowska 2013; 2014).

Cytowania

- ▶ Badacze w Polsce wiążą przemiany demograficzne zarówno z przemianami politycznymi, instytucjonalnymi i ekonomicznymi, jak i społecznymi czy kulturowymi. Wyczerpującego przeglądu czynników istotnych dla przemian rodziny i dzietności w Polsce dokonali ostatnio Duszczyk i in. (2014). Jednak w badaniach empirycznych, analizujących determinanty indywidualnych zachowań prokreacyjnych w naszym kraju, badacze do tej pory brali pod uwagę głównie zasoby, jakimi dysponują młodzi ludzie, decydując się na dziecko: ich sytuację zawodową, mieszkaniową, czy materialną (Kurowska, Słotwińska-Rosłanowska 2013; Matysiak 2011; 2014a; Mynarska, Styrc 2014). Aspekty kulturowe i społeczne są dużo słabiej rozpoznane. Brakuje również badań, które uwzględniałyby to, jak w procesie podejmowania decyzji o rodzicielstwie brane są pod uwagę koszty i zyski związane z posiadaniem dzieci.

Cytowania

- ▶ Koszty i zyski związane z rodzicielstwem rozważane są jako główne determinanty decyzji prokreacyjnych od ponad pół wieku, zarówno w teoriach ekonomicznych (np. New Home Economics, Becker 1960) jak i psychologicznych (np. teoria wartości dzieci, Value of Children, Hoffman, Hoffman 1973). W klasycznych już badaniach, Bulatao (1981) dowodził, że przemiany wzorców płodności są związane właśnie z tym, że ulegają zmianie zyski płynące z posiadania potomstwa i jego koszty. Z kolei Becker (1965) argumentował, że dalszy spadek dzietności wynika ze zmianach w kosztach dzieci i z rosnącą rolą tzw. kosztów pośrednich.

Cytowania

- ▶ Od wielu lat podejścia teoretyczne związane z oceną wartości i kosztów rodzicielstwa inspirują badaczy zajmujących się tematyką dzietności na całym świecie (np. Aycicegi-Dinn, Kagitcibasi 2010; Becker 1992; Becker, Barro 1988; Cigno 1996; Friedman i in. 1994; Henz 2008; Hoffman, Manis 1979; Kagitcibasi, Ataca 2005; Koh, Tan 2000; Mayer, Trommsdorff 2010; Nauck 2007; Nauck, Klaus 2007; Sam i in. 2005). W Polsce badania tego typu są praktycznie nieobecne. Niniejszy projekt nie tylko przyczyni się zatem do lepszego zrozumienia procesów demograficznych w naszym kraju, ale włączy również Polskę w istotny nurt światowych badań.

Cytowania

- ▶ Niniejszy projekt stanowi również ważny wkład w międzynarodową dyskusję na temat kosztów i wartości dzieci poprzez uwzględnienie perspektywy cyklu życia. Badacze dostrzegają zmiany w czasie i przestrzeni odnośnie do tego, jak pozytywne i negatywne konsekwencje posiadania potomstwa postrzegane są w społeczeństwie (Klaus 2010; Meulemann 2006; Nauck 2007; Trommsdorff, Nauck 2005). Jednak na poziomie mikro, użyteczność dzieci – traktowana jako bilans korzyści i kosztów – traktowana jest zazwyczaj jako wartość stała dla każdej osoby. Wprawdzie niektórzy badacze zauważają, że oceny konsekwencji rodzicielstwa mogą różnić się w zależności od etapu życia jednostki (np. Liebroer 2005), jednak według mojej wiedzy nie przeprowadzono do tej pory systematycznych badań wzdluznych, pozwalających na analizę dynamiki tych ocen.

Cytowania

- ▶ W najnowszej literaturze dostrzeżono również, że korzyści z posiadania potomstwa można podzielić na krótkoterminowe, czyli związane z samym faktem zostania rodzicem (i okresem niemowlęctwa dziecka), pośrednie oraz długoterminowe, czyli ujawniające się na późniejszym etapie cyklu życia, gdy dzieci są już dorosłe (Nauck 2014). Oczywiście również bezpośrednie i pośrednie koszty dziecka zmieniają się z jego wiekiem (de Santis 2004). A zatem, poszczególne koszty i zyski związane z rodzicielstwem mogą ujawnić się na różnych etapach życia dziecka i mogą być różnie oceniane w toku rozwoju (potencjalnego) rodzica. W niniejszym projekcie uwzględnione zostaną obie te perspektywy.

OCENA PROJEKTU

Poziom naukowy badań lub zadań przewidzianych do realizacji

- zbyt banalne hipotezy badawcze,
- źle przygotowany harmonogram,
- brak wiedzy o dotychczasowym stanie badań naukowych,
- dobranie niewłaściwej metody badawczej,
- niepoprawne przygotowanie planu badań

Prawdopodobieństwo prawidłowej realizacji badań jest przedmiotem wątpliwości, gdyż badania są źle zaplanowane. Projekt nie wskazuje precyzyjnie co ma zostać w nim osiągnięte, albo wskazuje się ten zakres w sposób niespójny. Obciąża to zespół przygotowujący projekt badań dlatego zaniżona ocena kompetencji zespołu.

Niezbyt jasno, dość ogólnikowo sprecyzowana strategia badań. Niesprecyzowane hipotezy badawcze, a ta, która jest sprecyzowana, jest nieszczególnie nowatorska.

Opis projektu mało profesjonalny. Cel zasadniczy projektu jest mało precyzyjny, a w tym kontekście także metodyka badań oraz, co bardzo istotne, metodyka interpretacji wyników.

Poziom naukowy badań lub zadań przewidzianych do realizacji

- przemyślane dobieranie metod badawczych,
- precyzyjnie skonstruowany plan badań
- rozeznanie w najnowszej literaturze przedmiotu

Projekt jest wynikiem nie tylko dogłębnej analizy literatury przedmiotu, ale także doskonałego warsztatu badawczego kierownika.

Projekt bardzo porządnie przygotowany, osadzony w najnowszej literaturze przedmiotu.

Badanie jest zaplanowane precyzyjnie. Autorka wyraźnie sformułowała cele i zadania badawcze dokładnie wskazując metody, których użyje nie tylko w fazie zbierania materiału ale i analizy wyników. Z projektu wynika harmonogram prac, w pełni wykonalny (...).

Zadanie badawcze będące przedmiotem ocenianego wniosku zostało zidentyfikowane w sposób przejrzysty, z zastosowaniem precyzyjnie sformułowanych celów i założeń; również przyjęta metoda jest funkcjonalna dla wykonania zadania objętego projektem.

Charakter projektu

- powielanie przeprowadzonych już badań;
- marginalny znaczenie badań

Projekt powiela metody stosowane we wcześniejszych badaniach (...). Nie jest nowatorski ani gdy chodzi o metody ani o teorię.

Wniosek jest wtórny, to znaczy stara się powtórzyć badanie, które już zostało przeprowadzone.

(Projekt – przyp. Tj) Dotyczy tematu słabo dotąd opracowanego, jednak o ograniczonym znaczeniu dla rozwoju dyscypliny.

Charakter projektu

- nowatorstwo zgłaszanych badań;
- nowatorstwo na poziomie nauki światowej;
- nowatorstwo na poziomie nauki polskiej

Podjęcie tego tematu jest pierwszym w literaturze polskiej tak kompleksowym ujęciem zagadnienia.

Autorka z pewnością przedstawia w swoim wniosku oryginalny projekt dotyczący problematyki mało rozpoznanej (szczególnie w polskiej literaturze przedmiotu).

Projekt jest częściowo nowatorski, gdyż zespół podejmuje zagadnienie już opracowane monograficznie w literaturze obcej, zamierza naświetlić je za pomocą nowych źródeł i zweryfikować dotychczasowe tezy.

Zaplanowano badanie ważnego i słabo poznanego problemu (...). Takie badania są rzadkością a w Polsce w ogóle nie występują.

Wpływ realizacji projektu na rozwój dyscypliny naukowej

- powielają przeprowadzone już badania;
- zajmują się bardzo wąskim wycinkiem wiedzy

(...) projekt nie zawiera przełomowych myśli i hipotez. Jest względnie przyczynkowy i jako taki, nie wprowadzi żadnego fermentu do dyskusji naukowej na te i pokrewne tematy.

Wpływ realizacji projektu na rozwój dyscypliny naukowej

- efekty projektu będą miały wpływ na rozwój dyscypliny naukowej;
- efekty projektu będą miały wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych

Projekt przy takich założeniach zasługuje na miano nowatorskiego, a efekt badań będzie miał wpływ na dziedziny, których dotyczy.

Realizacja projektu może wnieść istotne poszerzenie i pogłębienie wiedzy na temat ważnych dziedzin życia człowieka.

Temat rzeczywiście nie jest szerzej podejmowany w badaniach polskich, a ma kluczowe znaczenie dla podejmowania ewentualnej polityki prorodzinnej państwa.

Projekt jest interesujący, efekty mogą mieć duże znaczenie, także w dyskusji europejskiej.

OCENA KIEROWNIKA

Dorobek naukowy – publikacje naukowe

- publikacje tylko w lokalnych czasopismach naukowych;
- publikacje tylko w języku polskim;
- brak publikacji w międzynarodowych czasopismach naukowych;
- niski poziom cytowalności

Kierownik ocenianego projektu badawczego nie publikował za granicą, w załączonym do wniosku wykazie nie ma też publikacji w czołowych ogólnopolskich punktowanych czasopismach. Można więc mówić o lokalnym charakterze tego dorobku.

Autor ma na koncie wyłącznie jedną publikację w piśmie punktowanym (lista C, 10 pkt). Poza tym teksty traktujące o temacie, w którym się specjalizuje, ale wydawane w bardzo niszowych wydawnictwach.

Wnioskodawcy mają dorobek niemal wyłącznie w jęz. polskim, bardzo mało cytowany. (...) Zupełnie niezrozumiałe jest zatem, że składają oni wniosek na tak dużą kwotę do realizacji celów.

Dorobek naukowy – publikacje naukowe

- publikacje w prestiżowych czasopismach naukowych;
- publikacje w międzynarodowych czasopismach naukowych;
- publikacje w czasopismach, które indeksowane są w takich bazach jak The European Reference Index for the Humanities (ERIH), Journal Citation Reports (JCR), Web of Science (WoS) oraz Scopus
- publikacje w czasopismach punktowanych z list MNiSW

(Kierownik – przyp. TJ) publikuje w renomowanych czasopismach naukowych z listy ERIH (...), jest również autorem lub współautorem dwóch interesujących monografii.

Szereg tekstów polskojęzycznych, jakie wykazała wnioskodawczyni zostało opublikowanych w punktowanych czasopismach (9, 6 i 2 pkt. na liście MNiSW) oraz znajdujących się na liście ERIH (...).

Kierownik projektu ma znaczny dorobek w swojej dziedzinie, a efekty jego dotychczasowych prac były publikowane w obiegu międzynarodowym. Pozwala to zakwalifikowanie go na poziomie międzynarodowym.

Kierowniczką projektu ma solidne przygotowane do jego realizacji. Dotychczasowy dorobek naukowy jest na dobrym poziomie - publikacje w renomowanych czasopismach polskich oraz publikacje w czasopismach międzynarodowych.

Realizowane wcześniej projekty badawcze

- brak realizowanych projektów;
- brak aktywności badawczej

Brak jest (...) wskazanych doświadczeń w realizowaniu finansowanych projektów naukowych a także finansowanej współpracy zagranicznej.

Brak jest aktywności Kierownika projektu w jakichkolwiek projektach badawczych. Jest to duża słabość w dorobku.

Brak realizacji projektów badawczych, a tym samym niemożność cytowania ich wyników.

Kierownik w ciągu ostatnich lat nie miał żadnego projektu badawczego.

Realizowane wcześniej projekty badawcze

- wyższa ocena osób, które realizowały już projekty finansowane w ramach konkursów ogólnopolskich lub międzynarodowych

Kierownik projektu sukcesem zakończył realizację poprzedniego projektu finansowanego ze środków MNiSW, a efekt tego projektu zostanie opublikowany w prestiżowej serii monografii wydawanych przez FNP.

Kierownik projektu posiada (...) relatywnie duże doświadczenie w zakresie realizacji grantów badawczych na wysokim poziomie naukowym.

O poziomie naukowym Kierownika ocenianego wniosku świadczą także realizowane w ostatnim czasie projekty badawcze.

Współpraca międzynarodowa

- dotychczasowa współpraca międzynarodowa podnosi ocenę

(Kierownik jest – przyp.TJ) międzynarodowo uznanym i rozpoznawanym ekspertem w swojej dziedzinie, współpracuje z naukowcami z innych ośrodków, publikuje w bardzo dobrych wydawnictwach.

Dorobek kierownika jest bardzo dobry. Jest on międzynarodowo uznanym ekspertem w swojej dziedzinie; współpracuje z bardzo dobrym naukowcem z Włoch, którego teoria ma kluczowe znaczenie dla zidentyfikowanego w projekcie zadania badawczego.

Kierownik jest autorką publikacji nie tylko w czasopiśmie polskich, lecz także zagranicznych. Z uwagi na swój dorobek jest rozpoznawana międzynarodowo w swojej dziedzinie, współpracuje z dobrymi naukowcami z innych ośrodków, publikuje w dobrych wydawnictwach i czasopiśmie (...).

Kierownik projektu jest uznanym ekspertem w swojej dziedzinie, rozpoznawanym międzynarodowo; ma on również doświadczenie w organizowaniu tego rodzaju współpracy.

OCENA KOSZTORYSU

Dopasowanie kosztów do planu badań

- merytoryczne uzasadnienie dlaczego dany wydatek jest niezbędny do prawidłowej realizacji projektu;
- związek wydatków z merytoryczną częścią wniosku;
- wydatki oszacowane na realistycznym poziomie

Wykazane we wniosku koszty znajdują uzasadnienie przede wszystkim w rozległości projektu i czasochłonności, wynikającej z planowanej do badania liczby osób oraz jakościowej analizy części materiału badawczego.

Koszty przewidywanych wyjazdów zagranicznych (kwerenda i konsultacje) są adekwatne do potrzeb, a ich czas trwania odpowiada zaplanowanym zadaniom do wykonania. Wykonawca oszacował oszczędnie koszty noclegów i zakupów.

Na uwagę zasługuje w szczególności racjonalne rozplanowanie wydatków na poszczególne lata i - co ważne - brak sztucznego zawyżania kosztów. Zarówno planowane wydatki na wynagrodzenia dla wykonawców, jak też na zakup sprzętu są skalkulowane na rozsądnym poziomie.

Kosztorys nie budzi wątpliwości. Wydatki są dobrze skalkulowane, a całość kosztów jest utrzymana na rozsądnym poziomie. Kosztorys jest dobrze dopasowany do charakteru badania.

Dopasowanie kosztów do planu badań

- brak merytorycznego uzasadnienia dlaczego dany wydatek jest niezbędny do prawidłowej realizacji projektu;
- wydatki nie związane z planowanymi badaniami;
- uzasadnienie planowanych wydatków podane zbyt ogólnie

W kosztorysie pewna część kosztów przewidziana jest na wyjazdy studyjne do kilku ośrodków międzynarodowych, jednakże w szczegółowych założeniach badawczych nie wykazano, dlaczego akurat wyjazdy do wskazanych ośrodków mają znaczenie.

Z kosztorysu nie wynika jasno, dlaczego akurat podane kwoty są niezbędne do realizacji poszczególnych zadań projektu. Czy np. będą pokrywane wydatki na wyjazdy zagraniczne, jakiego typu prace nad książkami i tekstami (...) wymagają nakładu finansowego.

Kosztorys przygotowany nad podziw rozrzutnie, biorąc pod uwagę niezbyt ambitny cel, należy go uznać za wybitnie przeszacowany i nieadekwatny do poziomu badawczego.

Koszt aparatury jest wygórowany, co gorsza jest to aparatura nie najwyższej rangi. (...) Za całość kwoty przeznaczanej na aparaturę w tym projekcie można by komercyjnie zsekwencjonować niemal cały genom I ssaka.

WNIOSKI

Pozyskiwanie środków na badania naukowe

1. Składany projekt musi odwoływać się do najnowszego stanu badań naukowych w dziedzinie naukowej, której dotyczy.
2. Zgłaszany projekt nie powinien powielać badań zrealizowanych przez wnioskodawcę lub innych naukowców.
3. Metody badawcze muszą być dobrane poprawnie do charakteru planowanych badań oraz dziedziny nauki, której dotyczy wnioszek.
4. Harmonogram planowanych badań musi być precyzyjny, a zadania badawcze mieć związek z metodologią badań.
5. Wysoko oceniane są wnioski nowatorskie. Za nowatorskie uznawane są również projekty, których celem jest przeprowadzenie badań oraz opracowanie zagadnień, które dotychczas nie są obecne w polskiej nauce.

Pozyskiwanie środków na badania naukowe

6. Wysoko oceniane są projekty, które będą miały wpływ na rozwój dyscypliny naukowej, której dotyczą.
 7. Wysoko oceniany jest dorobek naukowy kierownika projektu, głównych wykonawców, opiekuna naukowego, który posiada publikacje naukowe w czasopismach z list ERIH, JCR, WoS oraz Scopus.
 8. Wysoko oceniany jest dorobek naukowy osób, które publikują w języku angielskim oraz w naukowych czasopismach międzynarodowych.
 9. Wysoko oceniany jest dorobek naukowy osób, które mają wysoki poziom cytowalności swoich prac naukowych – indeks h (Hirscha).
 10. Zrealizowane i poprawnie rozliczone projekty badawcze zwiększają wiarygodność osób, które składają wnioski na kolejne projekty. Doceniane są doświadczenie oraz publikacje, które powstały jako efekty zakończonych badań.
-

Pozyskiwanie środków na badania naukowe

11. Doświadczenie we współpracy międzynarodowej podnosi ocenę dorobku naukowego kierownika projektu.
 12. Młodzi naukowcy o małym doświadczeniu naukowym mają większą szansę na otrzymanie grantu, jeśli ich opiekun naukowy jest osobą o dużym i weryfikowalnym dorobku naukowym.
 13. Młodzi naukowcy o małym doświadczeniu naukowym mają większą szansę na otrzymanie grantu, jeśli jego tematyka ma związek z ich wykształceniem oraz dotychczasowymi badaniami.
 14. Osoby składające wnioski w ramach konkursu PRELUDIUM mają większą szansę na otrzymanie grantu, jeśli mają w swoim dorobku naukowym publikacje naukowe, były wykonawcami w projektach badawczych doświadczonych naukowców, wygłaszają referaty na konferencjach, otrzymują stypendia i nagrody.
 15. Osoby o małym doświadczeniu naukowym powinny rozpoczynać swoją przygodę z grantami od projektów o niezbyt wygórowanych budżetach.
-

Pozyskiwanie środków na badania naukowe

16. Wydatki planowane w ramach realizacji projektu, muszą mieć związek z przedstawionym planem badań.
17. Konieczne jest wykazanie związku każdego planowanego wydatku z częścią merytoryczną projektu.
18. Recenzenci lepiej oceniają wnioski, w których przedstawiono szczegóły szacowania planowanych wydatków.
19. Zespoły badawcze, w skład których wchodzi specjaliści z dziedzin nauki, z których badania zaplanowano w projekcie, mają większą szansę na uzyskanie finansowania badań.
20. W projektach międzynarodowych udział naukowców z zagranicy ma dopełniać doświadczenie naukowców z Polski i stanowić warunek niezbędny do prawidłowej realizacji projektu.

